

SYN VÄRLDEN

Nr 4 2021

Tidskrift för fakta, debatt och utveckling kring synskaderehabilitering

Punktkartor på idrottshelg, sid 12

Punktskriftsutbildning för vuxna, sid 13

O&F-standarder, sid 6

Ges ut i samarbete mellan Synskadades Riksförbund – SRF, Föreningen För Synrehabilitering – FFS och Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Resurscenter syn.

Redaktion:

Jan Wiklund, tel 0734-201 603
Cecilia Ekstrand (ansv.utg)
tel 08-39 91 19

Postadress:

Nya Synvärlden
SRF, 122 88 Enskede

e-post:

nyasyn@srf.nu

2022 kommer Nya Synvärlden ut med fyra nummer

Manusstopp 2022 (prel):

1/2022: 1 mars

2/2022: 15 maj

3/2022: 1 oktober

4/2022: 1 december

Tidningen kommer ut på svartskrift och läsbar pdf.

Adressändringar och nya prenumerationer anmäls till kansli@ffss.se.

Skicka gärna ditt bidrag – artikel eller annons – till tidningen på epost. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta ner och redigera insänt material. Annonser går givetvis in obeskurna. Artiklarna läggs dock oftast in oredigerat och författaren ansvarar själv för innehållet.

OBS att digitalbilder kräver hög upplösning. Ställ in högupplöst läge på mobilen! Och skicka bilder separat, alltså inte inkopierade i ett worddokument.

Redaktionen skickar ett varmt tack till alla som medverkat med material i detta nummer!
ISSN 1401-4742

Innehåll

Inledare	3
Landet runt	
SKRS användarmöte: på väg mot steg 2	5
Nationell standard för orientering och förflyttning	6
Svar på alla frågor	7
Marte meo för barn med dövblindhet	8
Örebro syncentral välkomnar barn med pandan Babo	9
Syntolksutbildningen på Fellingsbro tio år	11
Taktilt	
Vägvisaren på idrottshelg i Eskilstuna	12
Punktskriftsutbildning för vuxna på syncentralen i Gävle	13
Om individuella behov hos deltagare i punktskriftsutbildning	16
Punktskriften i dag och morgon: MTM	17
Ledarhunda	
Individualiserad samarbetskurs för dövblindekipage	18
Produktnyheter	
Punktskriftsnyheter och annat	20
Puffar	
FFS/Forum Visions digitala workshop i januari	22
Svensk syns symässa 2022	23

FFS — Föreningen För Synrehabilitering

Ordförande:
Cecilia Ekstrand, tel 08-39 91 19

E-post: kansli@ffss.se

Webbsida: www.ffss.se

Kom ihåg att betala in medlemsavgiften!

För att bli medlem gå in på www.ffss.se och länken "bli medlem!". Fyll i formuläret så kommer en faktura på medlemsavgiften 250:-
Organisationsnummer 85 72 05 – 8199

Den "Nya synvärlden" – hur ser den ut?

När jag började i branschen – som säljare på Iris Hjälpmedel för 11 år sedan – såg vår synvärld helt annorlunda ut. Den idag "nya synvärlden" kräver mer och mer av slutkund/patient. Och frågan är om hen kan klara rehabiliteringsbehovet till stor del på egen hand?

Rolf Bergman introducerade mig för syncentralerna i Sverige med personliga besök, vi kunde bjuda på fika och ibland smörgåstårter, visa hjälpmedel som var både förskrivningsbara och inte. Vi "kände" alla och det var lätt att lyfta på luren och fråga något – och det var vanligt att vi fick frågor in om någon produkt eller funktion. Upphandlingarna hade precis börjat men bara i några få regioner.

Inför att jag skulle skriva denna text gick jag också tillbaka och läste i gamla nummer av Nya Synvärlden, som är en fantastisk historisk resa över vår "synhistoria" och över hur våra syncentraler förändrat sitt arbetssätt. I numret 2003-3 läser jag om nationella möten med alla syncentraler samlade för att gemensamt diskutera verksamhetsutveckling. I flera nummer står det om forskning, metodik och gemensamma standarder, SKRS (Svenskt kvalitetsregister Rehabilitering Syn) etc. Detta hör jag inget om idag. Det var mycket fokus på punktskrift i skolan, och på hur skolutbild-

ningen behöver anpassas i hög grad för barn med synnedsättning. Standarden för att lära ut orientering & förflyttning innefattade 90 timmars träning! Idag står många frågande till detta och många kompetenta anpassningslärare och synpedagoger har pensionerats.

Jag läser också hur ämnet synpedagogik sammanfattades; "Synpedagogik är ett tvärvetenskapligt ämne som integrerar pedagogik, specialpedagogik, psykologi, handikappvetenskap och (re)habiliteringsforskning (både medicinsk och icke-medicinsk). Synpedagogik ger kunskaper och färdigheter för att utveckla, bedriva, leda och stödja insatser för individer i olika åldrar och med varierande former av synnedsättning (grav synskada respektive synsvaghet). Synpedagogik avser stöd och service för synskadade på individ-, grupp-, organisations- och samhällsnivå. Synpedagogik betonar lärandets betydelse (speciellt didaktik) och ett multidisciplinärt arbetssätt med kommunikation och professionell flexibilitet som grundläggande komponenter. Synpedagogik ger 'spetskompetens' som komplement till tidigare, grundläggande professionell utbildning. Synpedagogik ökar förståelsen för andra profes-

sioners kompetens, yrkesroller och ansvar i samspel med den resurs som den synskadade själv utgör."

Det är ett faktum att många syncentraler har svårt att hitta inom syn kompetent och erfaren personal och det skriande behovet av synpedagogutbildning har tilltagit under de 11 år jag varit i branschen. Synrehabiliteringsutbildningen i Härnösand täckte delvis behovet – men är ju svår att jämföra med den långa och digra utbildning som omfattade alla områden ovan, och lades dessutom ned efter bara ett par år. Få syncentralschefer idag kommer ifrån syncentralerna eller har utbildning inom synrehabilitering - kan detta försvåra förståelsen för behoven hos patienten?

Idag styr upphandlingarna i hög grad både sortiment och arbetssätt. Vi som leverantörer är inte längre välkomna i samma utsträckning (ibland inte alls) på vissa synverksamheter runt om i landet, med hänvisning till att urvalet sker just i upphandlingar och avtal och att kund/leverantörskontakt inte behövs längre.

Vi har det allt svårare att nå ut med utbildning inom våra respektive områden samt att få presentera produktnyheter. Detta är fundamentalt både inför och efter en upphandling. Fokus på CE-märkning med MDR

klass 1 har reducerat sortimentet väsentligt på många håll. Uppåt 80% av det sortiment från Iris Hjälpmedel som förskrivs idag kan drabbas av regional tolkning av regelverket. Jag undrar hur alla slutkunder/patienter ska få adekvat hjälp om de inte får den på Syncentralen?

Genom Iris Hjälpmedels webinarier under våren har vi sett ett mycket stort intresse för våra produkter och många har uppskattat att de är korta och koncisa samt att man får presentationsmaterialet med länkar i efterhand. Jag blir förvånad ibland när jag fått höra från några av våra förskrivare att ”det går ju att lösa med en Iphone” eller att många av våra hjälpmedel inte behövs längre för de finns inkluderade i andra (läs appar). Jag uppfattar att man då utesluter en stor del av patientgruppens behov. Till och med unga, garvade smartphoneanvändare med blindhet, har ofta påtalat vikten av komplement av separata hjälpmedel som behövs för att få flyt i vardagen och för att kunna leva ett självständigt liv.

Jag hoppas att vi i framtiden kommer få en mer öppen affärskultur mellan oss som leverantör och regioner, arbetsförmedlingar och kommuner. Jag önskar att det fanns ett större intresse för produktnyheter, internutbildning på våra produkter samt ett ökat kunnande på hur rimliga och bra skallkrav sätts i våra upphandlingar. Finns inte kunskapen om produkten innan så öppnas inte heller möjligheten till nyheter

inom avtalen. Vi vill samarbeta i större utsträckning för att göra synhjälpmedel tillgängliga för både gravt synskadade och nysynskadade, också de som står på gränsen till att få tillträde till syncentralerna. Vi skulle vilja få fler förslag på produktförbättringar eller en önskelista på framtidens hjälpmedel. Låt oss bidra ännu mer med vår produktkunskap och vårt stora nätverk inom syn. Som i så många andra områden är kommunikationen mellan oss människor det viktigaste – inga upphandlingar i världen kan ersätta den.

De syncentraler vi har en löpande och regelbunden kontakt med bidrar stort till vår möjlighet till förbättring och anpassning efter patienternas/kundernas behov. Vi strävar efter och arbetar under 2021 med en miljö- och kvalitetscertifiering som ska vara klar under våren 2022. Många av de synpunkter och kvalitetsförbättringsförslag vi fått med våra nära i branschen är fokusområden i projektet.

Slutligen vill jag tacka för den fina och hedervärda utmärkelsen till årets FFS-are 2020. Jag blev otroligt förvånad och glad när jag i ”direktsändning” på årsmötet fick höra det. Det känns så roligt när jag engagerat mig lite utanför den egna företagssfären, bland annat i den fantastiska Föreningen för Synrehabilitering samt nu i styrelsen Svensk Syn. Nu hoppas jag på ett kommande år i hälsans tecken, fullt av mässor, möten och samtal med er på syncentralerna.

Åsa Lodin
VD, Iris Hjälpmedel AB
asa@irishjalpmedel.se
Årets FFS-are 2020

Redaktion

Catharina Henriksson, FFS
Annika Södergren, SPSM
Henrik Götesson, SRF
Ewa Nielsen, syncentralerna
Jan Wiklund, redaktör

SKRS användarmöte: På väg mot nivå 2

Svenskt Kvalitetsregister för rehabilitering vid synnedsättning, SKRS, genomförde ett digitalt (Teams) användarmöte den 13/10 -21. Syftet med SKRS-mötet var att ge en återkoppling kring kvalitetsregistrets arbete både nu och strategiskt framåt. Målet var också att den nationella samsynen inom synrehabilitering skall öka och fortsätta att utvecklas. Deltagare var synchefer och kontaktpersoner i landet. Glädjande är att Sveriges samtliga regioner finns nu med i SKRS!

Användardagens innehåll: SKRS registerhållare Fanny Pettersson gav en inledning och presentation av dagen och därefter presenterades årsrapporten för 2020 och handlingsplanen. Under förmiddagen arbetade vi i sedan mindre grupper kring årsrapporten och handlingsplanen.

Efter lunchen presenterade Susanne Albrecht från RC Syd visualiseringsverktyget som kommer nu i höst. SKRS dashboard visar idag: antal patienter, väntetiden till rehabilitering, antal upprättade IHP/IRP mm. Visualiseringsverktyget ligger också på dashboarden och ger ytterligare en möjlighet att mäta effekt och följa upp verksamheterna.

Jeanette Källstrand, forskare, berättade om utvärderingsprojektet Mäta effekter där region

Halland och VGR har varit pilotverksamheter. Vi arbetade i mindre reflektionsgruppen både förmiddag och eftermiddag. Styrgruppsmedlemmarna fick uppgiften att dokumentera och sammanfatta gruppernas reflektioner.

År 2015 blev SKRS en registerkandidat och sedan 2019 befinner sig SKRS på certifieringsnivå 3. Man har sedan fyra år på sig att uppfylla kriterierna för nästa nivå som är certifieringsnivå 2. Det innebär att vi i vår ansökan hösten 2022 kan visa att vi uppfyller kriterierna för nivå två samtidigt som vi måste behålla och klara kriterierna för nivå 3. SKRS behöver finslipa vissa delar t.ex. täckningsgraden på nivå 3 men det finns också delar som redan är klara för certifieringsnivå 2. I SKRS handlingsplan finns alla aktiviteter som är nödvändiga för att nå i mål dvs klara kriterier för certifieringsnivå 2 år 2023.

Det som pågår nu är att ledningsfunktionen för Nationella Kvalitetsregister har beslutat om justerade kriterier för certifieringsnivåer och för bedömning av Nationella Kvalitetsregister. Det handlar om ett förtydligande av kriterier som varit svårtolkade och förtydligande gällande samarbeten med kunskapsstyrningssystemet och framtidens vårdinformationsmiljöer.

En stor fråga som är på agendan nu är om barnsynskaderegistret kan gå samman med SKRS. Det är ett register som ögonläkare ansvarar för men är idag inte ett kvalitetsregister. Tanken har alltid varit att det ska finnas en barnmodul i SKRS. En riskanalys är påbörjad kring barnsynskaderegistret som en del i SKRS och beslut tas 2022.

SKRS styrgrupp har följande medlemmar.

Susanne Albrecht från RC Syd och Fanny Pettersson, Halland är registerhållare

Övriga i styrgruppen är: Anette Strömqvist, Jämtland/Härjedalen; Emelie Lombard, Skåne; Ann-Charlotte Edman, Halland; Eva Karlström, Sodexo Sthlm; Sara Andersson, VGR; Ewa Nielsen, Region Örebro och Mikael Ståhl från SRF. Helena Backetman, Västerbotten går in i styrgruppen 2022. <http://rcsyd.se/skrs/>

Ewa Nielsen
styrgruppen SKRS

Nationell standard i orientering och förflyttning: – Vad är det och var kommer den ifrån?

Syncentralerna har ett viktigt dokument i den nationella standarden för O & F. Den kommer att läggas ut och finnas tillgänglig på Föreningen För Synrehabilitering Sverige, FFS:s hemsida www.ffsa.se och Forum Visions hemsida www.forumvision.se. En standard är enligt definitionen en professionellt överenskommen kvalitetsnivå för en viss målgrupp.

För ganska många år sedan lades Syncentralernas hemsida ned utifrån ett beslut i det nationella synchefsnätverket. Ingen annan plattform har skapats. Det innebar att en del gemensamma dokument försvann eller är svåra att hitta men nu löser vi det genom att dokumenten finns på FFS och Forum Visions hemsida.

Bakgrunden till den Nationella standarden för orientering och förflyttning, är ett kvalitetsarbete. Sedan den första föreskriften om kvalitetsstyrning inom hälso- och sjukvården har många olika förbättringsmetoder prövats; processbeskrivningar, idealt genombrott, lean. DySSSy (Dynamic Standard Setting System) var en metod på 90-talet. Alla förbättringsmetoder har samma syfte dvs att systematisera och förbättra kvaliteten i våra insatser som vi

erbjuder våra målgrupper.

Föreskriften Kvalitetssäkring i hälso- och sjukvård inklusive tandvård kom i mitten av 90-talet från Socialstyrelsen för att markera betydelsen av ett systematiskt kvalitetsarbete. Riksdagen anslog från 1994 ett stort antal miljoner under fyra år. I Sverige skapades ett Stimulansbidrag för kompetensutveckling inom hjälpmedelsverksamheten. Det resulterade i en rapport nr 201 utgiven av Hjälpmedelsinstitutet, numera nedlagt. Rapporten heter Nationella standarder som utvärderingsinstrument vid syncentralerna. Syftet var att på landets syncentraler introducera en gemensam metod för kvalitetsutveckling. Flertalet syncentraler i Sverige deltog i projektet. Medarbetare på

syncentralerna fick utbildning och tränades i metoden. Det bestämdes också att det fortsatta arbetet kunde säkerställas genom årliga kvalitetsseminarier/råd.

En standard väljs utifrån områden som är betydelsefulla för stora grupper eller områden och utgör ett kvalitetsmål. Standarden skall vara rimlig och möjlig att uppnå. DySSSy-metoden bygger på att en sk standard formuleras. Kvalitetsmålet definieras genom struktur-, process- och resultatkriterier som ska vara mätbara. Kriterierna ska ge information om hur man uppnår kvalitetsmålet.

Ett kvalitetsmål formuleras på följande sätt:

Strukturkriterier:

- visar vilka resurser som behövs i form av organisation, resurser och kunskapsbas. Här beskrivs vilka medarbetare som behövs, vilken kunskap och kompetens som krävs. Resurser beskrivs i form av tidsåtgång, material och hjälpmedel. Kunskapsbasen visar vilken litteratur som ligger som referens.

Processkriterier

- är de handlingar som skall utföras för att nå resultat tex bedömning av behov, planering och genomförande av insats.

Resultatkriterier

- är den del som talar om vad patienten förväntas uppnå dvs kvalitetsmålets intensioner och beskriver den önskade effekten av insatsen.

På syncentralernas kvalitetsråd november 2001 antogs den nationella standarden för orientering och förflyttning. Den består av fyra delar och tydliggör att en minimitid för orientering och förflyttningsträning är 90 timmar. Det syftar till att personen blir väl förberedd och säker i orientering och förflyttning. I standardens alla fyra delar finns under struktur en kunskapsbas läroplan X21.24.11 som har reviderats och förnyats i Handledning, Orientering och förflyttning (O&F) med teknik-käpp. Omarbetning 2012 av SÖ läroplan X21.24.11 av leg arbetsterapeut Kristina Holmberg, Falun och leg arbetsterapeut / anpassningslärare Anitha Svensson, Stockholm.

Kristina Holmberg och Anitha Svensson arbetade under 2007 med projektrapporten: Utveckling av nationell standard för syncentralerna i Sverige i Orientering och förflyttning (O&F). Rapporten består av två delar. En Rapportdel och en del med fyra Checklistor till Nationell standard för O & F 1-4. Med bilaga sinnesövningar. Rapporten tog fram inom ramen för Syntesprojektet där Hjälpmedelsinstitutet och Synskadades Riksförbund var ägare och med medel från Allmänna

Arvsfonden. Rapporten kommer att finnas på FFS och Forum Visions hemsidor.

Handledning, Orientering och förflyttning (O&F) med teknik-käpp kan däremot köpas från Iris hjälpmedel, www.irishjulp-medel.se

Ewa Nielsen,
Örebro
Anitha Svensson,
Stockholm

Svar på alla frågor

Sedan ett och ett halvt år kan man få svar på alla slags synskadefrågor på Synlinjen.

Det är Synskadades Riksförbund som har startat frågelåda på 08-39 93 00, synlinjen@srf.nu, srf.nu/synlinjen och synlinjen.se.

Det vill säga, medicinska frågor får man vända sig till ögonläkare om. Men allt annat svarar Synlinjen på – tips, rättigheter, vilka hjälpmedel finns och var får man dem. Till exempel – Hur kan jag hitta specifika hållpunkter i fysiska miljöer? – Hur kan jag säkerställa att jag faktiskt pratar med en polis? – Kan jag se SVT:s syntolkade program på min Iphone eller

Ipad?

På dessa tre vanliga frågor och många andra kan man se svaret på synlinjen.se.

Synlinjen är bemannad med minst två personer under arbetstid,

– Vi försöker svara så fort vi kan, säger Lars Karlström som är en av dessa. Inte bara synskadade kan höra av sig utan också till exempel skolor och företag som undrar hur man kan underlätta för synskadade.

Man kan vara anonym om man ringer, och de som svarar har sekretess.

Marte meo för barn med dövblindhet

Feedback med hjälp av video finns i många sammanhang. Men den enda region som har kommit på att använda det för att instruera föräldrar till barn med dövblindhet är Skåne. Kristina Hammar har skrivit en masteruppsats om detta.

Marte meo är att spela in händelser mellan t.ex. en förälder och ett barn på video och sedan spela upp det igen för föräldern och diskutera vad man ser. Metoden utvecklades i Nederländerna på 70-talet och har spritts, eftersom det är ett lätt sätt att beskriva händelser utan att använda för lekmän obegriplig pedagogisk terminologi. Den har också befunnits praktisk då det går lätt att ta fasta på sånt som fungerar bra mellan föräldern och barnet istället för att fokusera på en massa fel och brister.

Man filmar hemma hos, man ser vad som händer i köket, i badrummet osv.

– **Marte meo flyttar fokus** från barnets ansvar för kommunikationen till ansvaret hos det nätverk som omger barnet, säger Kristina Hammar. Det får personerna i nätverket att förstå hur bra de är. Det är en konstruktiv feedback. Barnet blir mött i sitt eget tempo.

– Vi som kan tala och se läser in varandra och tittar på kroppss-

språk. Men när vi har ett barn med dövblindhet måste vi ta bort två sinnen. Om föräldrarna känner sig trygga och säkra kan det uppstå en stark upplevelse för dem. De får en tro på sig själva, de får självförtroende i sin föräldraroll, de får hjälp och stöd att se sitt barns resurser.

– Att se vad som händer i slow motion och med stillbilder är något helt annat än att få muntliga råd som man sen ska försöka genomföra hemma.

– Man hjälper föräldrarna att stödja nästa utvecklingsstadium. Ett barn med dövblindhet utvecklar kommunikationen på ett liknande sätt som andra, men det uppkommer många svårigheter. Då kan föräldrarna behöva vara med och stödja – men det är svårt att göra detta om de inte förstår vad som händer.

Vilket man gör om man ser det hela utspelas på en film.

– Det var som att upptäcka

en helt ny värld så en förälder, säger Kristina Hammar som har använt just det yttrandet som titel på sin uppsats.

Uppsatsen bygger på intervjuer med åtta föräldrar.

Den kan laddas ner på engelska på <http://www.martemeoforeningen.se/wp-content/uploads/2020/06/Hammar-2020-Experience-of-the-video-feedback-method-Marte-Meo-by-parents-of-children-with-deafblindness.pdf> och i en förkortad svensk variant på <https://nkcdb.se/wp-content/uploads/2020/08/FoU-PM-5-2020.pdf>.

JW

Sök stipendier från FFS

Stipendier delas ut till medlemmar för deltagande i konferenser och studieresor, eller för studier och utveckling av verksamheter av betydelse för föreningens medlemmar.

Även digitala konferenser och utbildningar ingår. Blankett finns på <https://ffss.se/stipendier/>

Örebro Syncentral välkomnar barn med pandan Babo

I Region Örebro Län har en panda skapat glädje och liv i verksamheten för barn. Inspiration från Stockholms Syncentral blev fröet till ett tema som genomsyrat projekt efter projekt i barnteamets utvecklingsarbeten.

Äldre studiebesök gav ny inspiration

Ett studiebesök på Stockholms syncentral 2015 väckte plötsligt ny inspiration hos Synteam barn och unga i Örebro. Uppdrag gavs därför till arbetsterapeut Karolina Bergenwall att skapa en barnkallelse för nybesök, inklusive en maskot. En vårdag 2021 föddes maskoten Babo, namngiven av dottern Signe, då 4 år. Babo är en liten panda med pigga ögon och en klarröd mantel knuten om halsen. Idéerna om pandan växte i teamet.

Pandan som flyttade in i väntrummet

På en tavla i korridoren gömmer sig Babo på både uppenbara och kluriga platser i en målad vy över hans hem - Örebro Syncentral. Tavlan används bl. a. annat vid kikärtning med barn. När barnteamet fick nytt, separat väntrum så flyttade Babo in i form av ett panda-gosedjur med röd mantel som hänger i en gunga i taket. Gungan kan firas ner och Babo kan få bli klappad. I väntrum-

met finns gröna bambuträd med gömda djur att upptäcka samt ett flätat, litet trähus. Redan i ”stora” korridoren kan du ana små pandaspår som svänger runt hörnet och tassar sig fram över golvet till barnväntrummet. Fotspåren är utstansade i svart, taktill tejp, och kan därför upptäckas med teknikkäpp.

Nya projekt igång

Stora planer i pandans tecken finns för väntrummet, bland annat ett upptäckarskåp som inspirerar till punktskrift och lockar genom alla våra sinnen. Ett pågående projekt är en broschyr riktad till barn med information om att ha en synnedläggning och blindhet. Syftet är att göra vuxnas kunskap tillgänglig för

barn - ett sätt att stärka barnets rättigheter. Babo tycks ha flyttat in till Örebro Syncentral för att stanna.

Vem vet vad han hittar på nästa gång?

Karolina Bergenwall & Eveline Viskonts
Arbetsterapeuter
Syncentralen Örebro

Snabb upptäckt av glaukom

På universitetet i Melbourne har man hittat på ett sätt att snabbtesta glaukom som kan göra det ekonomiskt möjligt att scanna hela befolkningar. Vilket vore bra eftersom 50% av dem som har sjukdomen inte vet om det, säger universitetets info-avdelning.

Mer om detta på <https://ieeexplore.ieee.org/document/9584846>

Syntolksutbildningen på Fellingsbro tio år

Syntolksutbildningen på Fellingsbro folkhögskola utanför Örebro har hållit på i tio år. Den 26 november firades detta med en heldag bestående av intressanta föreläsningar och diskussioner. Precis som huvuddelen av själva utbildningen ägde dagen rum på distans.

Vi fick bland annat en nordisk utblick. I Norge måste alla filmer som får bidrag av norska filminstitutet syntolkas. I Finland sker syntolkning ofta i samverkan mellan syntolkare och synskadade expertanvändare.

Syntolken och läraren Eli Tistelö berättade om utmaningar med att syntolka konst. Känslan av ett verk måste förmedlas samtidigt som mottagaren måste kunna göra en egen tolkning av verket. Här saknas tempo, rum och tid som finns i en film.

Docent Jana Holsanova från filosofiska institutionen vid Lunds universitet berättade om flera intressanta internationella publikationer och tidskrifter om syntolkning, Däribland Journal of audio visual translation (jat) och The Routledge Handbook of Audiovisual Translation.

Dagen avslutades med en föreläsning av syntolken Per Lagergren om att syntolka korta informationsvideor från myn-

digheter. Här finns speciella utmaningar. I fokus står inte att beskriva karaktärer. Istället handlar det om att leverera budskapet med filmen. Vad vill avsändaren? Hur går det att få mer information? Hur får man kontakt med avsändaren? När en informationsfilm görs bör det redan från början tas med att filmen ska syntolkas. Det görs dock nästan aldrig. Att syntolkning ska göras är någonting som ofta koms på i slutet av produktionskedjan.

Enligt den nya lagstiftningen om webbtillgänglighet ska alla videor som publiceras av det offentliga syntolkas. Läs mer på den nya webbplatsen digin.nu. Någonting som återkom flera gånger under dagen var hur mycket som ska syntolkas. En människas möjligheter att ta i information är begränsad. Därför måste ett urval göras med fokus på vad som har betydelse i det enskilda sammanhanget.

Henrik Götesson
Ombudsman rehab,SRF

Synkurserna på Örebro Universitet

Kommunikation och samverkan pågår med Örebro universitet för att fortsätta med synkurserna. Visionen är fortfarande 4 delkurser á 7,5 hp vilket sedan möjliggör en fortsättning till en masterutbildning för dem som önskar. Den finns redan etablerad i det ordinarie utbildningssystemet.

Två delkurser är genomförda och kan upprepas med en mindre revidering. Den tredje delkursen planeras men det är en lång väg att vandra. Nya kontakter har etablerats då det skett byte av chefer. Det är långsamma processer och det finns inget beslut nu men vi räknar naturligtvis med ett JA framöver. År 2022 hoppas vi på delkurs III alt en repetition av delkurs I, Synutveckling och barns syn.

Ewa Nielsen

Vägvisaren:

Lyckad idrottshelg i Eskilstuna

Precis som ifjol deltog vi på idrottshelgen i Eskilstuna, som är ett samarrangemang mellan flera olika organisationer, bland annat Parasportförbundet och SPSM (Specialpedagogiska skolmyndigheten). Det här året deltog ca 70 barn från hela Sverige och de kunde välja mellan drygt 20 olika sporter/aktiviteter. Glädjande nog valde 26 stycken orientering! Den här gången hade vi aktiviteten i en park, Rothofsparken och det blev mycket lyckat. Vi hade gjort ett antal olika orienteringsbanor, en så kallad stjärnorientering, bestående av en start/mål och två kontroller. Efter de båda kontrollerna orienterade man sig tillbaka till starten/målet och valde en ny bana. Vi hade gjort både taktila kartor för de som var helt blinda och uppförstora kartor för de med synrester. I parken hade vi placerat ut riktiga kontroller med elektronisk stämpling som bekräftade med ljus och ljud att man hade stämplat. Det var dock ingen tidtagning den här gången.

Självklart lärde vi oss som vanligt en massa som vi förbättrar och förfinar till nästa gång. Roligt också att det uppmärksammades av media, P4-Sörmland, Lokal-TV Sörmland och SRF:s egen tidning hälsade på oss.

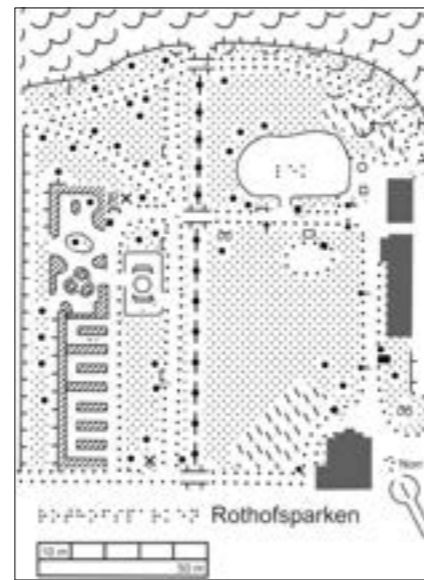
Eftersom vi den här gången

Deltagare har hittat fram till kontrollen

var en liten bit ifrån Munktelarenan, där övriga idrotter höll till, hade vi skapat en rutt i appen Microsoft Soundscape som deltagarna hade fått i förväg via mejl. Några provade detta och hittade till parken med hjälp av den 3D-ljudkarta som skapas i Soundscape. Rutten hade vi alltså skapat i förväg i ett speciellt program i datorn, som vi får testa av Microsoft.

Ett par deltagare sade att det vore jättebra att kunna skapa egna ruttor och det är faktiskt möjligt nu eller i alla fall väldigt snart. I nästa uppdatering av Soundscape (som förhoppningsvis har kommit när ni läser detta) finns det möjlighet att skapa egna ruttor genom att binda ihop dina egna platsmarkörer

Rothofsparken

eller skapa nya med hjälp av adresser eller direkt på en karta. Det är alltså nu möjligt att lägga in olika platsmarkörer som du skall passera för att säkert komma till din valda destination. Tidigare ledde ljudet dig endast mot slutdestinationen men nu kan du alltså lägga in platser du skall passera på vägen. När du passerar en inlagd platsmarkör i din rutt startar appen nästa automatiskt tills du är framme vid ditt slutmål.

Tomas Yngström
projektledare VägVisaren

Punktskriftsundervisning för vuxna på Syncentralen i Gävle

För tretton år sedan började jag, Kerstin Jansson, och min synpedagogkollega Christina Dahlin att undervisa vuxna personer i punktskrift på syncentralen i Region Gävleborg. Därefter har vi tillsammans med nya kollegor fortsatt med vår verksamhet.

När vi började med vår punktskriftsundervisning, 2007, hade vi inte så mycket egen erfarenhet av punktskrift eller av att undervisa i punktskrift därför kontaktade vi Bengt Troberg som arbetade på Synskadades Riksförbund, (SRF). Bengt hade tagit fram ett läromaterial med lärarhandledning som vi bestämde oss för att använda. Materialet heter "Lär dig Punktskrift, kursbok för nybörjare" och "Träna punktskrift, övningsbok för nybörjare". Vi fick många goda råd och tips av Bengt bland annat rådet att vi skulle tänka på att undervisningen skulle vara rolig. Det tog vi fasta på.

De senaste åren har vi även använt oss av ett läromaterial från Specialpedagogiska skolmyndigheten, (SPSM) "Startpunkt" volym 1 och volym 2, som är anpassat till personer med svenska som andraspråk och som passar bra att använda till nybörjare i punktskrift. För lästräning har vi, när deltagarna

är nybörjare, även använt oss av barnböcker. De vuxna deltagarna har inte tyckt att det varit konstigt att testa barnböcker de har tyckt att det har varit roligt. Ett viktigt verktyg att använda är "Svenska skrivregler för punktskrift" som finns att tillgå via MTM.

Det är viktigt att ha ett varierat innehåll i utbildningen för att bidra till att hålla motivationen uppe hos deltagarna eftersom det tar tid att lära sig ett nytt läs/skrivmedium. Vi har skrivit texter utifrån individernas egna intressen för att stimulera till läsning, till exempel om växter till en person som odlade mycket blommor. Till de personer som av olika anledningar har haft behov av större stil för att kunna avläsa punktskriften har vi skrivit texter på "storsstilspunkt". Svårigheten att läsa normalstor punktskrift kan bero på olika sjukdomstillstånd eller skador som leder till nedsatt känsel. Vi utgår alltid från början med att använda oss av "normalstor" punktskrift. Perkins och skrivare finns för båda stilarna.

Upplägg av gruppträff.

Vi kom ganska snart på att det inte var genomförbart att enbart träna punktskrift i tre timmar som var den tid vi avsatt för

gruppen. Att lära sig punktskrift är väldigt koncentrationskrävande och det blev tröttsamt för deltagarna. Vi blev också varse om att de flesta av deltagarna behövde bli mer medvetna om sin taktila förmåga både för att läsa punktskrift och för användning i det dagliga livet. På grund av detta så började vi att kombinera inläring av punktskrift med gemensamma taktila övningar.

Vårt upplägg bygger på en individuellt anpassad undervisning, men i grupp, vilket innebär att det tar olika lång tid för deltagarna att uppnå de grundläggande målen med att lära sig punktskrift. Det vill säga att lära sig alfabetet, enkla skiljetecken och siffror för att kunna skriva och läsa kortare anteckningar och texter samt märka upp saker med punktskrift.

Vi har haft deltagare i ålder 20 år och uppåt. Vår äldsta deltagare var 90 år när hen började i gruppen. Vi har blandat olika åldrar i samma grupp vilket har fungerat väldigt bra. Våra deltagare har kommit från hela länet vilket inneburit långa resor för dem som åkt från Hälsingland till Gävle.

För några år sedan blev det mer vanligt att deltagare i gruppen behövde språktolk. Även tolk för socialhaptisk kommunikation har testats med

gott resultat. Det är spännande, givande, utmanande och genomförbart att i en grupp blanda olika åldrar och olika kulturer.

Gruppen består av maximalt fem deltagare/per gång samt två pedagoger som har träffats på Syncentralen i Gävle, 3 timmar 1 gång/v. med uppehåll för storhelger och semester. De senaste åren har vi träffats varannan vecka p.g.a. organisatoriska faktorer. Längre mellanrum än två veckor påverkar inlärningstakten, det finns då risk att det blir för mycket repetitioner. Det är särskilt viktigt att ha kontinuitet i gruppträffarna när personer är nybörjare i gruppen. Det är bäst att träffas varje vecka då spelar det inte så stor roll om man måste avboka vid något tillfälle.

Inlärningstiden påverkas av motivationen, om man har support hemma och av sin övriga omgivning samt om det samtidigt händer andra saker i livet. I och med att de olika deltagarna blir klara olika snabbt med de uppsatta målen och kan avsluta utbildningen så kommer det kontinuerligt in nya deltagare i gruppen. Det fungerar bra då de som redan går i gruppen blir ett stöd till de nya deltagarna samt blir medvetna om hur mycket de redan kan om punktskrift.

Vi har haft turen att det har funnits plats för de som har haft önskemål om att fortsätta i gruppen även efter att de uppnått de grundläggande målen. De har då fått extra stöd av oss med lästräning. Några har fått anpassning och träning för att använda punktskriftsdisplay till dator. De flesta i yngre åldrar men

även några över 65 år. Anpassning av dator och träning med punktskriftsdisplay utförs på en annan enhet, än på syncentralen, i Region Gävleborg.

En viktig faktor för att hålla en gruppverksamhet av det här slaget vid liv är att inte ställa in för att det till exempel inte kan komma mer än en-två deltagare vid några tillfällen. De som kommer får vid dessa tillfällen extra stöd vilket bara är en fördel. Det är så viktigt att det finns en kontinuerlig gruppverksamhet, om någon plötsligt känner sig redo för/behöver punktskrift eller vill komma och testa, kan de delta i befintlig grupp. Det är viktigt att ”fånga personen” när intresset för punktskrift eller behovet av ett nytt sätt att läsa och skriva uppstår. Visar det sig att det blir för många deltagare samtidigt bör alternativet vara att bilda fler grupper.

Hur gör vi?

- Vi använder samma lokal varje gång och deltagarna bör helst ha en egen arbetsplats. Det skapar trygghet och det är lättare att

orientera sig i lokalen. Ett stort plus om lokalen har hörslinga. Vi sitter vid ett gemensamt bord när vi fikar och när vi har gemensamma taktila övningar men vid den enskilda träningen bör man försöka skapa egna arbetsplatser en bit ifrån varandra för att inte störa. Det är speciellt viktigt om någon har tolk eller en hörselnedsättning.

- Vi börjar med att se till så att alla kommer till sin plats och känner sig välkomna.
- Ca 30–40 minuter, tränar vi på den taktila förmågan med gemensamma övningar. Om deltagarna har viss synfunktion kvar kan de få använda solglasögon, vi släcker belysningen eller så får de använda ögonbindel så att de kan koncentrera sig på att känna. I samband med de taktila övningarna pratar vi om vilken nytta man har av dessa och i vilka sammanhang. Om vi har nya deltagare med i gruppen så använder vi de taktila övningarna som finns i läroböckerna för att de ska få träna på fingersättning/teknik och som vi säger ”träna på kopplingen mellan fingrarna och hjärnan”. Det är viktigt att ha variation på övningarna, det ska ju vara roligt!

Därför använder vi oss bland annat av taktila sällskapsspel. Det finns många olika taktila sällskapsspel, en del uppmärksatta med punktskrift. Det brukar vara uppskattat av deltagarna och det visar på möjligheten att spela spel med personer som ser. Oftast är en av oss pedagoger med och deltar med förbundna ögon. Vi brukar även känna på taktila kartor och i samband

med det samtalar vi om orientering och förflyttning. En annan taktil övning kan vara att para ihop taktila bilder eller skapa egna bilder med hjälp av vaxsnören. Det finns även en taktil julkalender som går att använda för olika taktila moment.

- Sedan är det dags för ca. 20 minuters paus då fikar alla tillsammans samtidigt som synpedagogerna delar med sig av information inom området punktskrift och ADL. Det kan var högläsning ur artiklar inom området från olika tidningar vilket ofta leder till diskussioner. Ofta vill deltagarna dela med sig av något tips till de övriga deltagarna.

- Resten av tiden, med ett kort avbrott för lättare avslappnande rörelser, ägnar vi oss åt enskild undervisning i punktskrift. När en person nyss börjat i gruppen behöver hen mycket enskilt stöd och uppmuntran och en pedagog behöver då sitta med hen vid det här momentet. Det är viktigt att från början få hjälp med att lära sig en så bra lästeknik som möjligt. Lästekniken påverkar läshastigheten.

Även arbete två och två kan praktiseras om individerna är på samma nivå.

- Alla deltagare får en uppgift att träna på hemma till nästa grupp-tillfälle.

- Eftersom den här verksamheten är en del i hälso- och sjukvårdens rehabilitering dokumenteras besöket i patientjournalen efter varje besök. Vi gör en uppföljning efter avslutad rehabilitering och erbjuder då personen att få återkomma till befintlig

grupp om det i framtiden uppstår behov av att repetera något moment med punktskriften.

Det finns alltid några personer som av olika anledningar inte kan delta i grupp. De erbjuds då enskild undervisning på bokad tid på syncentralen.

Ett uppskattat tillfälle

Alla deltagare i gruppen befann sig på samma utbildningsnivå och fick vid ett tillfälle skriva ett sockerkaksrecept på punktskrift. Till nästa grupptillfälle hade vi bokat ett träningskök där var och en fick baka sin egen sockerkaka utifrån sitt skrivna recept och själva, med stöd av oss pedagoger, utföra samtliga moment med varor som var uppmärksatta med punktskrift. Vi var vid det tillfället tre pedagoger och tre deltagare. Vi avslutade med att dricka kaffe och smaka på allas bakverk. Det var ett mycket uppskattat träningsmoment, både av deltagarna och oss pedagoger. Det var ett trevligt sätt att få praktisk användning av punktskriften och tillsammans diskutera hur vi

utförde de olika momenten.

Pågående pandemi har ställt till det då ingen gruppverksamhet varit tillåten men förhoppningsvis så går det att starta upp med gruppverksamhet snart igen. Eftersom vi lever i en tid med samhällssmitta så får vi i fortsättningen tänka mer på hur vi ska genomföra vår gruppverksamhet på ett så säkert sätt som möjligt och följa befintliga hygienregler.

Jag har under pågående pandemi haft kontakt med några personer, på distans, som hade påbörjat och kommit olika långt i sin utbildning i punktskrift i grupp innan pandemin slog till. Jag hade kännedom om dem och kunde därför guida, träna och ge dem uppgifter. Vi har haft kontakt via telefon och med hjälp av högtalarfunktionen så har det fungerat bra. Bättre än ingen undervisning alls!

Att tänka på!

- Det är viktigt att vara lyhörd för de olika individernas personliga intressen för att anpassa undervisningen och behålla motivationen hos dem!

- Det ska vara roligt att lära sig punktskrift! Vårt upplägg av punktskriftsundervisning finns dokumenterad. Om någon är intresserad av att veta mer om detta så är ni välkomna att höra av er till Syncentralen i Region Gävleborg.

Kerstin Jansson
Synpedagog på Syncentralen Region Gävleborg och ledamot i Punktskriftsnämnden

Om individuella behov hos deltagare i punktskriftsutbildning

“Enablers and barriers encountered by working-age and older adults with vision impairment who pursue braille training” av Natalina Martinello m.fl.

Jag vill rekommendera er att läsa den här vetenskapliga artikeln från Kanada, 2020. Den handlar om vilka erfarenheter som finns hos vuxna i arbetsför ålder och hos äldre vuxna med förvärvad synnedsättning som har haft behov av att få lära sig punktskrift. Deltagarna i undersökningen har olika ögon diagnoser. Bakgrunden till undersökningen är att befolkningen blir allt äldre och förekomsten av personer med åldersrelaterad synnedsättning ökar. Därför är det viktigt att förstå och att anpassa punktskriftsutbildningen efter vuxna individers unika behov. Artikeln innehåller olika faktorer som kan påverka inläringen av punktskrift.

Personliga faktorer innefattar bland annat graden av motivation, upplevelse av den egna synnedsättningen, vad man vet om punktskrift, fördomar om användandet av punktskrift i kombination med hög ålder, erfarenhet av tidigare skolgång/ utbildningar samt ev. övriga funktionsnedsättningar.

Sociala faktorer som har betydelse är respons och stöd från familj, vänner, relationer till andra personer som använ-

der punktskrift samt påverkan av omedvetna fördomar mot punktskrift och åldrande som innehas av både vuxna elever och personer i dess närhet. Även samhällets inställning och acceptans till användandet av punktskrift har betydelse.

Institutionella faktorer som påverkar är tillgänglighet/ frånvaro av resurser till exempel tillgången till hjälpmedel och kostnader för hjälpmedel. Respons och stöd av rehabiliteringssystem samt utbildningsmöjligheter.

En mycket intressant läsning och min personliga uppfattning är att innehållet i undersökningen belyser viktiga faktorer som vi här i Sverige också bör ha i åtanke när det gäller utbildning i punktskrift för vuxna/äldre. En förvärvad synnedsättning kan medföra att behov uppstår av att använda punktskrift som ett nytt läs- och skrivmedium. Behovet hos olika individer kan variera allt från att fortsatt kunna läsa och skriva i varierande mängd, att använda punktskrift som

ett komplement till talsyntes/ förstoring till att enbart göra uppmärksningar i hemmet/på arbetsplats eller kunna göra korta anteckningar för kortare avläsningar.

Det är viktigt att man som individ, oavsett ålder, kan fortsätta att vara så självständig som man själv önskar vara.

Kerstin Jansson
Synpedagog på Syncentralen Region Gävleborg och ledamot i Punktskriftsnämnden

Punktskriften idag och i framtiden Myndigheten för tillgängliga medier

Enligt ett regeringsbeslut är Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) sedan 1 januari 2020 nu lokaliserat till Malmö, tidigare Stockholm. Myndigheten tillhör Kulturdepartementet och har som uppdrag ”att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning”. (Hämtat från MTMs hemsida.)

Punktskriftsnämnden

Punktskriftsnämnden är en nämnd under MTM. Nämnden ska arbeta för att främja och utveckla taktilläsning och punktskrift som skriftspråk för personer med synnedsättning. Punktskriftsnämnden består av 13 medlemmar som hämtas från olika myndigheter, organisationer och institutioner som berör punktskriftsområdet.

Dessa är:

- Lunds universitet, Kognitionsvetenskap
- Synskadades Riksförbund
- Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, Läromedelsavdelningen
- Föreningen för synrehabilitering, FFS
- Nationellt kunskapscentrum för dövblindfrågor, NKADB
- Lunds Tekniska Högskola,

Certec

- Mälardalens högskola, IDT
- Akademin för innovation, design och teknik
- Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, Resurscenter Syn
- Språkrådet
- Stockholms universitet, Specialpedagogiska institutionen
- Riksorganisationen Unga med synnedsättning

Deltagarna i punktskriftsnämnden är personvalda och representerar inte respektive myndighet, organisation eller institution. Nämnden sammanträder tre till fem gånger per år och arbetar med olika projekt och i arbetsgrupper. Tre arbetsgrupper har funnits sedan flera år tillbaka. Det är en arbetsgrupp som arbetar med att främja små barn och ungas läsning och punktskriftsanvändning, en grupp som arbetar med layout i punktskrift samt en grupp som arbetar för undervisningssituationen för punktskriftsläsande barn som lär sig matematik.

Ett nytt projekt som har påbörjats handlar om att främja vuxnas tillgång till punktskrift och punktskriftsinläring.

Nämnden har ett samarbete med övriga nordiska länder och har ett möte med dessa en gång per år. De olika länderna turas om att vara värd för mötet och 2021 var det Danmarks tur. Mö-

tet genomfördes både med deltagare på plats och digitalt. Det är utvecklande att dela information och att ta del av arbeten som utförs, gällande punktskriften, i de nordiska länderna.

Läs gärna mer om MTM och Punktskriftsnämnden på MTM:s hemsida.

Kerstin Jansson
Synpedagog på Syncentralen Region Gävleborg och ledamot i Punktskriftsnämnden

Nominera gärna årets FFS:are genom att skicka ett mail till kansli@ffss.se

Individualiserad samarbetskurs för dövblindekipage i Mullsjö

I september ägde den elfte ledarhundskursen för personer med dövblindhet rum på Mullsjö folkhögskola.

En vecka varje år samlas ett knappt tiotal ekipage och 14 dövblindtolkar samt 2-3 instruktörer från Synskadades Riksförbund. Där tränar man på exempelvis hundmöten i stad och på landsväg och lydnad och lyssnar på föredrag om exempelvis hundhälsa. Samtidigt passar man på att bjuda in studerande på folkhögskolekursen för personliga dövblindassistenter, så att hundförare kan berätta om hur mycket hunden betyder som hjälpmedel och vän.

Veterinär kommer också och besiktigar hunden.

Kursen är ett internat, kvällarna ägnas samvaro och skvaller om hundar, och på torsdag kväll har man en fest.

– Det finns mellan 25 och 30 ledarhundsekipage inskrivna på landets dövblindteam säger Bengt Borg, pensionerad instruktör från SRF som är med som kursledare; en del brukar återkomma varje år.

En av dem är Alex Boije från Stockholm.

– Jag har varit med några gånger och uppskattar kurserna väldigt mycket. De är lite som

Alex Boije med hund

en väckarklocka – man påminns om vad som är viktigast i samarbetet mellan hund och förare. Det är en kurs i samarbete

– Det är flera saker som är bra. En är att det är ett samarbete mellan den engagerade hundmänniskan Diana Samuelsson från Mullsjö och SRF, där båda parter kan ge sin uppfattning. En annan är att kursen är så flexibel att vi deltagare kan föreslå saker

vi vill träna på eller få reda på.

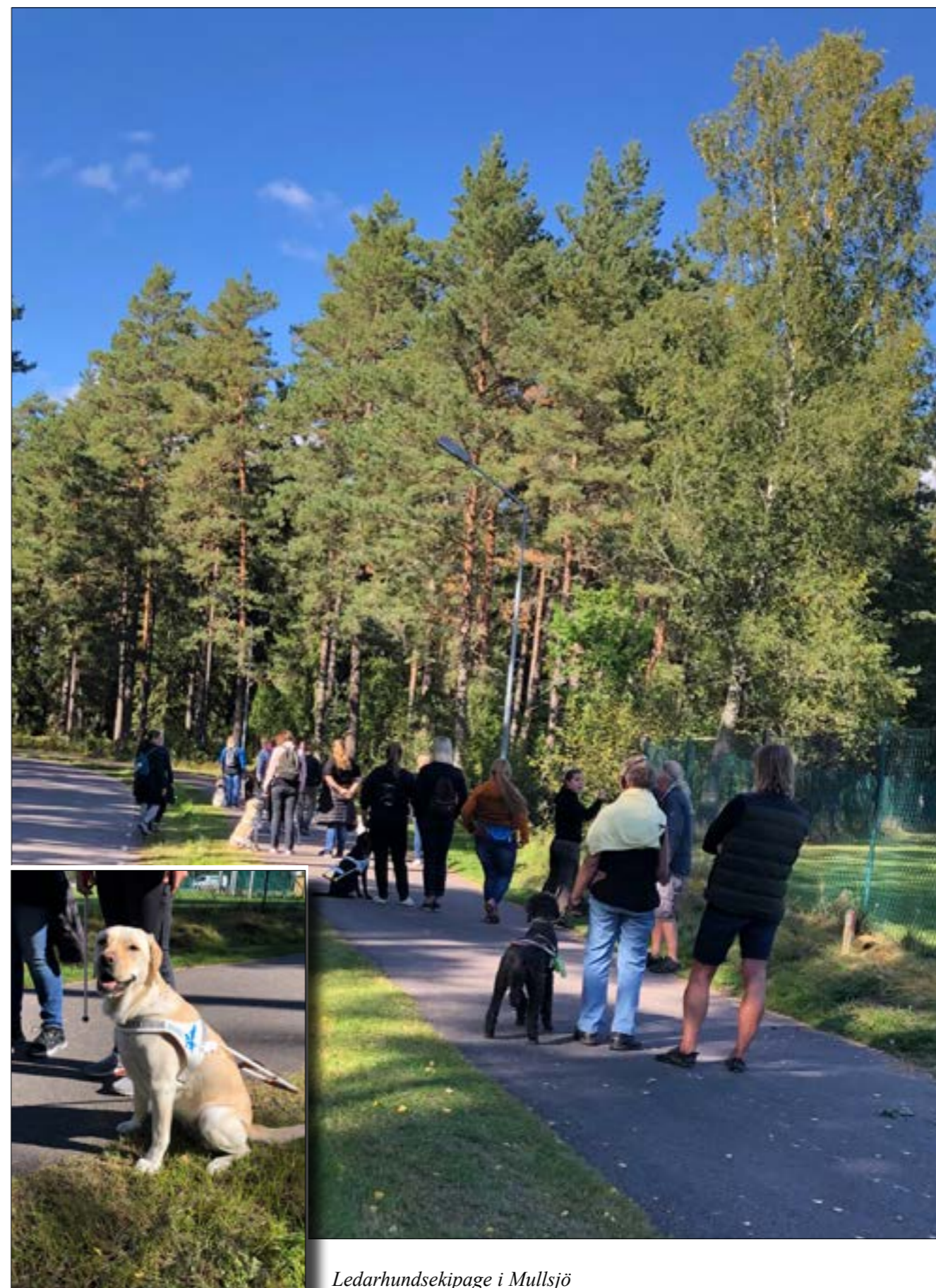
– Ett ekipage är inte likt ett annat, säger Diana Samuelsson. Det finns alltid specifika önskemål. En del tycker att inkallning av hunden är svårt, andra tycker hundmöten är svårt, eller att hunden markerar trappor dåligt. Det finns alltid specifika problem att träna på.

– Lydnad är en färskvara, man måste hålla efter den för att hunden ska hålla en skärpa i arbetet. Dövblindhundar är speciella.

– Varje ledarhund anlagstestas, säger Bengt Borg, och för att de ska passa för dövblinda måste de vara otroligt plikttrogna och arbetsvilliga. Dressyren går sen på handtecken, men det är inte så svårt.

– Det jag skulle önska, säger Alex Boije, är att kursen annonserades lite bredare och att alla i landet hade tillgång till den. För att få delta måste man ha ett OK från sin region. I Stockholm har vi en budget för folkhögskolekurser, men det har man inte överallt.

JW

Ledarhundsekipage i Mullsjö

Flera punktskriftsnyheter och lite annat

ICAP:

Mountbatten Brailier Tutor från Harpo är en apparat för barn (och deras lärare) att lära sig punktskrift med. Kommuniserar via bluetooth med vad som helst, enligt reklamen, och både talar och trycker. Använder också spel och lekar för att lära ut. Kommer inom kort.
<https://mountbattenbrailier.com/mountbatten/>

Daylight iQ Magnifier kan hålla huvudet i valfri position med belysning. 3 dioptrier med upp till 12 dioptrier svängarmslins, 4 ljusstyrkor, 118 cm
<https://www.icap.nu/butik/daylight-iq-magnifier/>

Finns också hos **Insyn**:
<https://insyn.se/produkt/daylight-iq-magnifier>

MANO EDU, bärbar läs-tv från Reidecker, med förstörings- och distanskamera samt OCR-funktion, uppläsning på 15 språk.
<https://www.icap.nu/butik/mano-edu/>

Nya punktdisplayer från *Eurobraille* med ny ergonomisk design, inbyggd talsyntes m.m.
<https://www.icap.nu/butik/b-note-standard-och-basic/> (dessa

med inmatning)
<https://www.icap.nu/butik/b-note-light-40/> (utan inmatning)

Ny version av *Active Braille* från Helptech, Active Braille 2021:
<https://www.icap.nu/butik/active-braille-2021/>

Mer kompakt och ergonomisk, multi-bluetooth, rejält med lagringsutrymme (64 GB) för ljudböcker, inbyggd mp3-spelare, inbyggda stereohögtalare o.s.v.

PolarPrint

Mantis Q40, allt-i-ett i form av en kombination av ett blåtandstangentbord och en punktdisplay med 40 tecken. Kan anslutas till dator eller smartphone via Bluetooth eller USB
<https://www.polarprint.se/produkt/5038/Mantis+Q40.html>

Brilliant BI 20X punktdisplay med 20 tecken och punktangentbord. En kombination av allt-i-ett med inbyggda funktioner och möjlighet att ansluta till andra enheter för användning som punktdisplay.
https://www.polarprint.se/produkt/5033/Brilliant_BI_20X.html

Iris Hjälpmedel

Blindshell Classic 2 är en mobiltelefon för röstuppringning eller snabbval, med valfria funktioner – t.ex. radio, whatsapp, röstinspelning, webbläsare och/eller klocka. Lätt att ha i fickan.
<https://www.irishjalpmedel.se/mobiltelefon-blindshell-classic-2-rod-55155/article>

Iris Go-box är en dosa som läser upp textremsan på tvn. Kräver ingen dator eller datorvana.
<https://www.irishjalpmedel.se/go-box-laser-upp-textremsan-pa-din-tv/article>

Lumina Max är en bordsbelysning med dimbart LED-ljus i fem olika färgtemperatur
<https://www.irishjalpmedel.se/Bordsbelysning-Lumina-Max/article>

Digital workshop

Vi i Föreningen För Synrehabilitering, FFS, och Forum Vision bjuder in våra medlemmar till en digital workshop onsdagen 19 januari 2022 oktober kl. 13.00 – 15.00.

Programinnehåll och ungefärliga hålltider:

- 13.00 – 13.45: Specialpedagog Christina Westerberg och neuropsykolog Barbro Lindqvist presenterar vad CVI – utredningsteamet Västra Götalandsregionen gör. Verksamheten utreder barn och ungdomar 4-18 år.
- 13.45 – 13.50 Paus
- 13.50 – 14.05 Företagspresentation
- 14.05 – 14.10 Paus
- 14.10 – 14.55 SRF:s ledarhundsverksamhet, Susanna Haglund och Jessica Röttger

Har du frågor eller om du vill anmäla dig mejla kansli@ffss.se

Inbjudan med en länk till zoom kommer även att skickas ut till medlemmar.

Hälsar Cecilia

Synmässan 2022

Missa inte tillfället att se de senaste synhjälpmedlen från alla större leverantörer under ett och samma tak!

I början av 2022 arrangerar Svensk Syn utställning av synhjälpmedel på tre orter i Sverige - Göteborg, Malmö och Stockholm. För professionen kommer det dessutom att hållas föredrag av medlemsföretagen kring intressanta områden.

Vi följer myndigheternas rekommendationer och kommer anpassa evenemanget efter rådande Covid 19-restriktioner. Vi välkomnar alla besökare som är vaccinerade mot Covid 19 och kan visa upp ett aktuellt Covid-bevis.

Ett besök på synmässan är kostnadsfritt!

GÖTEBORG • Dalheimers hus, Slottsskogsgatan 12

Tisdag 25 januari kl 14-18 - För allmänheten (ingen anmälan behövs).

Onsdag 26 januari kl 9-14 - För professionen (anmälan krävs). Utställning och föredrag.

MALMÖ • Folkets hus Limhamn, Linnégatan 61

Tisdag 1 februari kl 14-18 - För allmänheten (ingen anmälan behövs)

Onsdag 2 februari kl 9-14 - För professionen (anmälan krävs). Utställning och föredrag.

STOCKHOLM • Tellus/Drakenbergssalen, Lignagatan 8

Torsdag 10 februari kl 14-18 - För allmänheten (ingen anmälan behövs).

Fredag 11 februari kl 9-14 För professionen (anmälan krävs). Utställning och föredrag.

Synsvårigheter efter stroke? Träna med VISIOcoach!

Över 450 personer har redan börjat träna i Sverige med vetenskapligt bevisat resultat: snabbare ögonrörelser som ger bättre orientering, rumsuppfattning och högre livskvalitet!

Läs mer på www.frolundadata.se eller ring oss på 031-769 55 60 för att få veta mer!

God jul och gott nytt år

Föreningen för Synhabilitering

Kalender

2022

19 januari

FFS/Forum Syn, webinarium
CVI och ledarhundar

25-26 januari

Svensk Syn, Göteborg
[https://www.svensksyn.se/
event-kalendarium-41566998](https://www.svensksyn.se/event-kalendarium-41566998)

1-2 februari

Svensk Syn, Malmö
[https://www.svensksyn.se/
event-kalendarium-41566998](https://www.svensksyn.se/event-kalendarium-41566998)

10-11 februari

Svensk Syn, Stockholm
[https://www.svensksyn.se/
event-kalendarium-41566998](https://www.svensksyn.se/event-kalendarium-41566998)

sommaren

Tenth ICEVI-Europe conference, Cluj Romänien
[http://www.icevi-europe.org/
calendar.php](http://www.icevi-europe.org/calendar.php)

5-8 juli

The 13th International Low Vision Conference, Dublin
<https://vision2022dublin.com/>

7-9 sept

Nordisk kongress synpedagogik/FFS, Billund DK
www.nordisksynkongress.com

2023

22-26 maj

IMC18, Warszawa
www.nordisksynkongress.com
<https://imc18poland.com/>

Ett program som du själv kan komplettera finns på www.ffss.se/konferenser

Ett internationellt ögonhälsoprogram finns på <https://www.conferenceseries.com/eye-health.php>